

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET Y.K. protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 38776/21)

PRESUDA

Članak 3. (postupovni aspekt) • Protjerivanje • Udaljenje turskog državljanina kurdskog podrijetla bez omogućavanja pristupa postupku međunarodne zaštite • Uskraćivanje kontakta podnositelja zahtjeva s njegovim odvjetnikom u cilju sprječavanja pružanja pravne pomoći • Domaća tijela iskoristila su ranjivu situaciju podnositelja zahtjeva kako bi ga navela da pristane na takozvani dragovoljni odlazak • Odlazak podnositelja zahtjeva u Sjevernu Makedoniju preko Srbije nije bio dragovoljan • Ne može se smatrati da se podnositelj valjano odrekao zaštite zajamčene člankom 3. • Nije ispitana sigurnost podnositelja zahtjeva, njegov pristup djelotvornim i odgovarajućim postupcima azila te hoće li biti izložen riziku od lančanog vraćanja (*chain refoulement*) i postupanja zabranjenog člankom 3.

Članak 13. (i članak 3.) • Nepostojanje djelotvornog domaćeg pravnog sredstva s automatskim odgodnim učinkom • Nemogućnost pristupa odvjetniku spriječila je podnositelja zahtjeva da djelotvorno podnese bilo koje pravno sredstvo

Pripremljeno Tajništvo. Nije obvezujuće za Sud.

STRASBOURG
17. srpnja 2025.

KONAČNA
17. listopada 2025.

*Ova presuda postala je konačna na temelju članku 44. stavku 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

INTERPRETA
prijevodi i sudski tumači

U predmetu Y.K. protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Ivana Jelić, *predsjednica*,

Erik Wennerström,

Raffaele Sabato,

Davor Derenčinović,

Alain Chablais,

Artūrs Kučs,

Anna Adamska-Gallant, *suci*,

i Ilse Freiwirth, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 38776/21) protiv Republike Hrvatske koji je turski državljanin g. Y.K. („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 24. srpnja 2021.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovorima na temelju članaka 3., 13. i 34. Konvencije o tome da su hrvatska tijela navodno opetovano odbijala podnositelju zahtjeva omogućiti pristup postupku međunarodne zaštite, da podnositelj zahtjeva navodno nije imao na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo za pobijanje svojeg udaljenja iz Republike Hrvatske i da su tijela podnositelju zahtjeva navodno uskratila pristup njegovu odvjetniku, a da se ostatak zahtjeva proglasi nedopuštenim;

odluku da se Republiku Tursku ne obavijesti o ovom zahtjevu, uzimajući u obzir razmatranja Suda u predmetu *I protiv Švedske* (br. 61204/09, stavci 40. – 46., 5. rujna 2013.);

odluku da ime podnositelja zahtjeva ne bude objavljeno (Pravilo 47. stavak 4. Poslovnika Suda);

očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na očitovanje koji je dostavio podnositelj zahtjeva;

primjedbe koje je dostavio Centar za mirovne studije, kojem je predsjednica odjela dopustila da se umiješa;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 24. lipnja 2025.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na prigovor na temelju članka 3. Konvencije o navodnom opetovanom odbijanju hrvatskih tijela da podnositelju zahtjeva, turskom državljaninu kurdskog podrijetla, omoguće pristup postupku međunarodne zaštite. Također se odnosi na prigovor da podnositelj zahtjeva navodno nije imao na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo za pobijanje svojeg udaljenja iz Hrvatske (članak 13. u vezi s člankom 3.) i na

navodnu uskratu hrvatskih tijela podnositelju zahtjeva prava na pristup njegovu odvjetniku (članak 34. Konvencije).

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1984. godine. Pred Sudom ga je najprije zastupala gđa S. Bezbradica Jelavić, a zatim g. I. Jelavić, odvjetnik u Zagrebu.

3. Trenutno mjesto prebivališta podnositelja zahtjeva nije poznato, ali održava kontakt sa svojim odvjetnikom u svrhu vođenja ovog predmeta pred Sudom. Sud je 14. veljače 2025. zaprimio posljednje pismo koje potvrđuje kontakt između podnositelja i njegova odvjetnika, kao i podnositeljevu želju da nastavi postupak.

4. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

5. Činjenice predmeta mogu se sažeti na sljedeći način.

I. POZADINA PREDMETA

6. Podnositelj zahtjeva je turski državljanin kurdskog podrijetla. Tvrdio je da je zbog političkog aktivizma više puta mučen i kazнено gonjen u Turskoj te da je 2019. godine pobjegao iz te zemlje.

II. ULAZAK PODNOSITELJA ZAHTJEVA U HRVATSKU I SMJEŠTAJ U IMIGRACIJSKOM CENTRU

7. Dana 16. veljače 2021. podnositelj i još četvorica turskih državljana potajno su ušli u Hrvatsku iz Srbije. Taksijem su se prevezli od granice do Zagreba, gdje su proveli noć u napuštenoj kući.

8. Dana 17. veljače 2021. podnositelj je uhićen na Autobusnom kolodvoru u Zagrebu i doveden u policijsku postaju. Prema izvješću o njegovu uhićenju, podnositelj se u nazočnosti prevoditelja odrekao prava na odvjetnika i rekao da ne želi da njegova obitelj ili tursko veleposlanstvo u Hrvatskoj budu obaviješteni o njegovu uhićenju. Policija je o uhićenju podnositelja obavijestila tursko veleposlanstvo i o tome obavijestila podnositelja.

9. Dana 17. veljače 2021. Služba za nezakonite migracije zagrebačke policije (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska uprava zagrebačka, Sektor za granicu, Služba za nezakonite migracije) donijela je rješenje kojim se podnositelju nalaže protjerivanje iz Hrvatske (rješenje o protjerivanju) i zabranjuje ponovni ulazak u Europski gospodarski prostor na razdoblje od jedne godine.

U rješenju je navedeno da su grčke vlasti podnositelju zahtjeva već zabranile ponovni ulazak u Europski gospodarski prostor, da je nezakonito ušao u Hrvatsku i da je namjeravao nastaviti svoje putovanje u Njemačku. Navedeno je da će podnositelj zahtjeva biti prisilno vraćen u Tursku, u zemlju iz koje je ušao u Hrvatsku ili, uz njegov pristanak, u drugu treću zemlju.

Na temelju članka 193. stavka 1. Zakona o strancima („Narodne novine” br. 133/2020, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme) i članka 26. stavka 1. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine” br. 20/2010., 143/2012., 152/2014., 94/2016. i 29/2017., koji je bio na snazi u relevantno vrijeme) protiv tog rješenja nije dopuštena žalba, a upravna tužba, koja je mogla biti podnesena u roku od 30 dana od primitka rješenja, nema automatski odgodni učinak.

10. Istog dana, 17. veljače 2021., podnositelj je smješten u prihvatni centar za strance u Ježevu (u daljnjem tekstu: „Prihvatni centar Ježevo”) na razdoblje do mjesec dana uz objašnjenje da se njegovo udaljenje iz Hrvatske nije moglo osigurati manje restriktivnom mjerom s obzirom na to da nije imao putnu ispravu, novčana sredstva ili mjesto gdje bi boravio u Hrvatskoj te da je izjavio da neće dragovoljno napustiti Europski gospodarski prostor.

III. DOGAĐAJI ZA VRIJEME BORAVKA PODNOSITELJA U PRIHVATNOM CENTRU JEŽEVO

11. Dana 19. veljače 2021. u Prihvatnom centru Ježevo policijski službenik T.P. obavio je obavijesni razgovor s podnositeljem zahtjeva uz telefonsku pomoć prevoditelja. Prema pisanom zapisniku o tom razgovoru, podnositelj je bio obaviješten o postupku traženja međunarodne zaštite u Hrvatskoj, ali je izjavio da je nema namjeru zatražiti i da želi otići u Njemačku. Zatražio je od hrvatskih tijela da mu omoguće povratak u Bosnu i Hercegovinu ili Srbiju te je ispunio obrazac na turskom jeziku za izradu putnog lista.

12. Dana 2. ožujka 2021. tursko veleposlanstvo u Hrvatskoj izdalo je podnositelju putni list s rokom važenja do 1. travnja 2021.

13. Dana 3. ožujka 2021. odvjetnik J.L., kojeg je angažirala obitelj podnositelja, obratio se Prihvatnom centru Ježevo i zatražio odobrenje za posjet podnositelju. Njegov je posjet odobren za 5. ožujka 2021. u 14 sati.

14. Dana 4. ožujka 2021. podnositelja su posjetile dvije savjetnice Pučke pravobraniteljice Republike Hrvatske. U nazočnosti njih i voditelja Prihvatnog centra Ježevo, a uz telefonsku pomoć prevoditelja, podnositelj je izrazio namjeru podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu (vidi dopis Pučke pravobraniteljice, stavci 33. – 40. ove presude).

15. Dana 5. ožujka 2021. odvjetnik J.L. posjetio je podnositelja zahtjeva u Prihvatnom centru Ježevo. Posjet je trajao od 14.05 do 14.40 sati. Tijekom sastanka podnositelj mu je potpisao punomoć. Čim je J.L. otišao, u 15 sati policijski službenik T.P. obavio je obavijesni razgovor s podnositeljem zahtjeva (vidi stavak 17. ove presude).

16. Nakon posjeta podnositelju, J.L. je u 16.27 sati poslao e-poruku Prihvatnom centru Ježevo i Službi za azil Ministarstva unutarnjih poslova, na znanje Uredu Pučke pravobraniteljice. Odvjetnik ih je obavijestio da mogućnost udaljenja iz Hrvatske i povratka u Tursku podnositelju zahtjeva

uzrokuje veliki stres i strah za život, budući da je u Turskoj bio progonjen zbog svojih političkih aktivnosti. Nadalje je naveo da ga je podnositelj obavijestio da je opetovano izražavao namjeru podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu od kada je smješten u Prihvatni centar Ježevo, ali da mu nije bilo dopušteno podnijeti zahtjev. Odvjetnik je pojasnio da ga je obitelj podnositelja zahtjeva, kao i sam podnositelj tijekom posjeta, ovlastila da u njegovo ime zatraži međunarodnu zaštitu. Pozvao je hrvatska tijela da dopuste podnositelju podnijeti zahtjev u nazočnosti prevoditelja za turski ili kurdski jezik. Skeniranu potpisanu punomoć priložio je u e-poruci. Nije zaprimio odgovor.

17. Kao što je navedeno u stavku 15. ove presude, u međuvremenu je istog dana u 15 sati policijski službenik T.P. obavio obavijesni razgovor s podnositeljem zahtjeva. Prema navodima Vlade, podnositelj nije tražio da razgovoru bude nazočan njegov odvjetnik. Podnositelj je u nazočnosti prevoditelja naveo sljedeće:

"Nakon što sam obaviješten o postupku azila u Hrvatskoj i nakon što sam saznao za odgovornost Grčke da obradi moj zahtjev za azil; [i nakon što sam saznao da], ako zatražim azil u Hrvatskoj, postoji mogućnost da ću [biti] zadržan u centru, smatram da je za mene bolje da prihvatim ponudu za dragovoljni odlazak u treću zemlju, koju prihvaćam i potvrđujem u pisanom obliku."

Podnositelj je zatim dao rukom pisanu izjavu na turskom jeziku:

„... želim na miran način i bez pritiska uz osobnu sigurnost otići u Atenu u Grčku i to je moj zahtjev. Uz autobusnu kartu kopnenim putem želim odavde otići u Atenu, Grčka i to molim... Važno mi je da me Turska ne dira. Želim samo dospjeti u Atenu.”

18. Istoga dana, u 17.34 sati, podnositelj zahtjeva testiran je i utvrđeno je da je pozitivan na COVID-19. Vlada je navela da je njegov smještaj u Prihvatnom centru Ježevo produljen za još mjesec dana zbog potrebe za samoizolacijom podnositelja.

19. Dana 8. ožujka 2021. godine J.L. je poslao e-poruku policijskom službeniku T.P.-u u kojoj je naveo da je podnositelj zahtjeva pri kontaktu s obitelji ponovno potvrdio da želi zatražiti međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj. Odvjetnik je zatražio da se podnositelju dopusti podnijeti zahtjev u nazočnosti J.L.-a i prevoditelja. Također je zatražio da mu se dostavi preslika rješenja o protjerivanju izdanog u odnosu na njegova klijenta, navodeći da mu je dostavljeno samo rješenje o smještaju njegova klijenta u Prihvatni centar Ježevo. Presliku potpisane punomoći ponovno je priložio e-poruci.

20. Dana 9. ožujka 2021. policijski službenik T.P. odgovorio je J.L.-u navodeći da, u skladu s relevantnim domaćim zakonskim odredbama, svaki stranac smješten u imigracijskom centru ima mogućnost osobno izraziti namjeru traženja međunarodne zaštite. Nadalje je naveo da iz epidemioloških razloga nije bilo moguće kontaktirati osobe koje su bile u izolaciji u prihvatnom centru, te da stoga nije bilo moguće obaviti razgovor s podnositeljem zahtjeva i provjeriti navode u e-poruci koju je poslao J.L.

21. Dana 15. ožujka 2021. godine J.L. je poslao još jednu e-poruku policijskom službeniku T.P.-u, u kojoj je naveo da ga je obitelj podnositelja zahtjeva svakodnevno kontaktirala i prenosila mu da podnositelj želi da mu se dopusti zatražiti međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj. Odvjetnik je objasnio da je podnositelj već u više navrata izrazio namjeru traženja zaštite, uključujući u nazočnosti njega i savjetnica Pučke pravobraniteljice. Međutim, ta izražena namjera još uvijek nije bila propisno evidentirana. J.L. je ponovno naglasio da ga je podnositelj zahtjeva ovlastio da u njegovo ime zatraži međunarodnu zaštitu i inzistirao da se ta namjera propisno evidentira. Ponovio je svoj zahtjev da se podnositelju dopusti podnijeti zahtjev za međunarodnu zaštitu u nazočnosti njega i prevoditelja. Nadalje je ponovio svoj zahtjev da mu se dostavi preslika rješenja o protjerivanju izdanog u odnosu na njegova klijenta i zatražio da mu se dopusti posjetiti klijenta što je prije moguće. Nije zaprimio odgovor.

22. Dana 17. ožujka 2021. podnositelj zahtjeva potpisao je dva dokumenta: prvi, na hrvatskom jeziku, sadržavao je informacije o njegovu pravu na traženje besplatne pravne pomoći u postupku vraćanja (potpisao ga je prevoditelj), a drugi, na hrvatskom i turskom jeziku, sadržavao je informacije o traženju međunarodne zaštite.

23. Istog dana policijski službenik T.P. uzeo je izjavu od podnositelja zahtjeva u nazočnosti prevoditelja. Prema pisanom zapisniku, podnositelj se odrekao prava na odvjetnika, prava da njegova obitelj ili druga osoba bude obaviještena o njegovoj situaciji, prava na obavješćivanje turskog veleposlanstva, prava na besplatnu pravnu pomoć i prava na prevođenje, na temelju tvrdnje da „razumije hrvatski jezik u govoru i pismu”. Podnositelj je tada izjavio da je upoznat s okolnostima zbog kojih je njegov smještaj u Prihvatnom centru Ježevo produljen i da u tom pogledu nema primjedbi te je dalje naveo da se ne želi vratiti u Tursku, već u treću zemlju ako je to moguće. Zatim je dao rukom pisanu izjavu na turskom jeziku:

„... Molim hrvatske vlasti da me ni u kojem slučaju ne šalju u Tursku... S obzirom na to da sam otiske prstiju dao u Grčkoj, želim ići u Grčku preko Srbije. S obzirom na moguće otežavajuće okolnosti u slučaju postupka azila u Hrvatskoj smatram da je za mene povoljnije rješenje odlazak u treću zemlju unutar idućih mjesec dana.”

24. Dana 19. ožujka 2021. odvjetnik podnositelja zahtjeva, J.L., zatražio je od policijskog službenika T.P.-a da odgovori na njegovu e-poruku od 15. ožujka 2021. (vidi stavak 21. ove presude).

25. Istog je dana službenik T.P. odgovorio J.L.-u da je u članku 33. stavku 2. hrvatskog Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (citirano u predmetu *M.H. i drugi protiv Hrvatske*, br. 15670/18 i 43115/18, stavak 78., 18. studenoga 2021.) jasno navedeno tko može zatražiti međunarodnu zaštitu, kada i gdje u Hrvatskoj. Dodao je da su u Prihvatnom centru Ježevo još uvijek na snazi posebne epidemiološke mjere te da će J.L. biti obaviješten kada to više ne bude slučaj.

26. Dana 23. ožujka 2021. godine J.L. je poslao e-poruku policijskom službeniku T.P.-u, u kojoj je zatražio dopuštenje za posjet svojem klijentu i naveo da su epidemiološke mjere uvedene na području Zagreba okončane.

27. Dana 24. ožujka 2021. godine J.L. je poslao još jednu e-poruku službeniku T.P.-u, u kojoj je naveo da mu je epidemiolog zadužen za područje Zagreba potvrdio da je moguće posjetiti podnositelja zahtjeva uz pridržavanje epidemioloških mjera te je najavio da će epidemiolog 25. ožujka 2021. godine poslati dopis prihvatnom centru kako bi potvrdio te informacije. Zatražio je dopuštenje da posjeti svojeg klijenta 25. ožujka 2021.

28. Dana 25. ožujka 2021. u 10.37 sati policijski službenik T.P. obavijestio je J.L.-a da je podnositelj zahtjeva zatražio da napusti Hrvatsku, da mu je dostavljeno rješenje o povratku i da je ranije tog dana pušten iz Prihvatnog centra Ježevo.

IV. ODLAZAK PODNOSITELJA IZ HRVATSKE

29. Dana 24. ožujka 2021. godine policija je podnositelju uručila rješenje o povratku, prema kojem je podnositelj bio obvezan dragovoljno napustiti Europski gospodarski prostor u roku od sedam dana, a ako to ne učini, prisilno bi ga se udaljilo. Rješenje nije dostavljeno podnositeljevom odvjetniku. Na temelju članka 187. stavka 1. Zakona o strancima i članka 26. stavka 1. Zakona o upravnim sporovima, protiv tog rješenja nije dopuštena žalba, a upravna tužba nema automatski odgodni učinak.

30. Dana 25. ožujka 2021. podnositelj je pušten iz Prihvatnog centra Ježevo. Dobio je autobusnu kartu i pedeset eura kako bi pokrio troškove prijevoza te se ukrcao u autobus za Skoplje (Sjeverna Makedonija). Podnositelj se iskrcao u Srbiji.

31. Prema navodima Vlade, podnositelj je Hrvatsku napustio dragovoljno i bez policijske pratnje.

32. Podnositelj je tvrdio da su mu policijski službenici rekli da će, ako zatraži međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj, provesti godinu dana u zatvoru, čime su ga ponovno traumatizirali nakon što je već bio mučen i kazneno gonjen u Turskoj, te da su ga u osnovi prisilili da napusti Hrvatsku izdavanjem rješenja o povratku i traženjem da ga potpiše bez prisutnosti odvjetnika i hrvatske pučke pravobraniteljice. Podnositelj je također tvrdio da ga je policijski službenik u civilnoj odjeći pratio cijelo vrijeme od trenutka kada je napustio Prihvatni centar Ježevo do trenutka kada je autobus iz Zagreba stigao do granice sa Srbijom.

V. DOPISI HRVATSKE PUČKE PRAVOBRANITELJICE

A. Dopis od 8. srpnja 2021.

33. U dopisu od 8. srpnja 2021. upućenom gđi S. Bezbradica Jelavić, odvjetnici koja je prvotno zastupala podnositelja pred Sudom, Pučka pravobraniteljica u Hrvatskoj iznijela je svoje viđenje događaja povezanih s podnositeljem zahtjeva.

34. Izjavila je da su 4. ožujka 2021. njezine savjetnice obavile razgovor s podnositeljem zahtjeva u Centru uz telefonsku pomoć prevoditelja (vidi stavak 14. ove presude). Tijekom razgovora podnositelj je izjavio da „bi se radije ubio nego vratio u Tursku” u kojoj bi, kao politički aktivist, bio ubijen. Izjavio je i da želi podnijeti zahtjev za azil u Hrvatskoj, što je ponovio u nazočnosti voditelja Centra, koji je odgovorio da će organizirati službeno evidentiranje izražene namjere podnositelja u nazočnosti prevoditelja.

35. Istog je dana Pučka pravobraniteljica uputila upit Prihvatnom centru Ježevo o tome je li evidentirana namjera podnositelja zahtjeva da zatraži zaštitu. Centar je odgovorio da je podnositelj obaviješten o postupku, ali nije izrazio namjeru da zatraži zaštitu.

36. Dana 15. ožujka 2021. Pučka pravobraniteljica pozvala je Ministarstvo unutarnjih poslova da je u roku od dva dana obavijesti o mjerama poduzetima kako bi se podnositelju zahtjeva omogućio kontakt s njegovim odvjetnikom i kako bi se odvjetniku dostavili dokumenti koje je zatražio.

37. Dana 16. ožujka 2021. godine Ministarstvo unutarnjih poslova odgovorilo je da podnositelj zahtjeva nije izrazio namjeru traženja međunarodne zaštite, već želju da se vrati u Grčku i da će se nakon oporavka od bolesti COVID-19 podnositelj zahtjeva moći ponovno izjasniti o mogućnosti traženja zaštite u Hrvatskoj, o čemu će njegov odvjetnik biti obaviješten. Ministarstvo je također navelo da je zbog epidemioloških mjera Prihvatni centar Ježevo zatvoren za sve posjete i da je podnositelju zahtjeva nemoguće osigurati pristup videokonferencijskoj opremi u uvjetima stroge izolacije.

38. Dana 31. ožujka 2021. Pučka pravobraniteljica napisala je još jedan dopis Ministarstvu unutarnjih poslova ponovivši da je podnositelj izričito naveo da želi zatražiti azil u Hrvatskoj i da su policijski službenici dužni odmah pokrenuti odgovarajuće postupke.

39. Dana 7. travnja 2021. godine Ministarstvo unutarnjih poslova odgovorilo je da je podnositelj zahtjeva u dva navrata potvrdio u pisanom obliku, u nazočnosti prevoditelja, da ne želi zatražiti azil i da se želi vratiti u Grčku. Evidentiranje namjere traženja zaštite protiv volje dotične osobe prekršilo bi nacionalno i međunarodno pravo. Da je podnositelj zahtjeva zaista želio zatražiti međunarodnu zaštitu, mogao je to učiniti nakon što je pušten iz Prihvatnog centra Ježevo, bilo osobno ili putem svog odvjetnika.

B. Dopis od 22. srpnja 2022.

40. U dopisu od 22. srpnja 2022. upućenom gđi S. Bezbradica Jelavić, Pučka pravobraniteljica u Hrvatskoj detaljnije je opisala posjet svojih savjetnica podnositelju zahtjeva 4. ožujka 2021. Objasnila je da je tijekom razgovora s dvije savjetnice podnositelj izjavio da „bi se radije ubio nego vratio u Tursku” jer bi tamo bio ubijen kao politički aktivist i izjavio je da želi zatražiti azil u Hrvatskoj. Savjetnice su zatim pozvale voditelja Prihvatnog centra Ježevo da se pridruži sastanku kako bi mogao potvrditi tu izjavu i osigurati evidentiranje podnositeljeve namjere traženja međunarodne zaštite. Po dolasku voditelja Centra, podnositelj je ponovno izrazio namjeru traženja međunarodne zaštite i izjavio da će biti ubijen kao politički aktivist ako se vrati u Tursku. Na upit savjetnica voditelju Centra o tome kada će biti pokrenut relevantni postupak, voditelj Centra odgovorio je da će se bez odgode pobrinuti za to.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

41. Mjerodavne odredbe Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 99/1999 i 29/2002) glase kako slijedi:

Članak 62.

„ (1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom ... (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

(2) Ako je zbog povrede ustavnih prava [kojoj se prigovara] dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

(3) U stvarima u kojima je dopušten upravni spor ...pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.“

Članak 63.

„(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

...“

Članak 67.

„ (1) Ustavna tužba, u pravilu, ne sprječava primjenu osporavanoga akta.

(2) Na prijedlog podnositelja ustavne tužbe Ustavni sud može odgoditi ovrhu [osporavanoga akta] do donošenja odluke, ako bi ovrha prouzročila podnositelju tužbe štetu koja bi se teško mogla popraviti, a odgoda nije suprotna javnom interesu niti bi se odgodom nanijela nekome veća šteta.“

42. Mjerodavne odredbe hrvatskog Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti („Narodne novine” br. 70/2015 i 127/2017, koje su bile na snazi u relevantno vrijeme) citirane su u gore navedenom predmetu *M.H. i drugi protiv Hrvatske* (stavak 78.).

43. Vlada se pozvala na sljedeća rješenja Ustavnog suda u prilog svojoj tvrdnji da je prijedlog Ustavnom sudu za određivanje privremene mjere kojim se odgađa izvršenje rješenja o protjerivanju djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. Konvencije (vidi stavak 68. ove presude):

- rješenje Ustavnog suda br. U-IIIB-5954/2021 od 28. travnja 2022., u kojem je taj sud prihvatio prijedlog podnositelja ustavne tužbe od 29. listopada 2021. i odgodio izvršenje rješenja o prisilnom udaljenju donesenog protiv podnositelja ustavne tužbe, za vrijeme trajanja postupka pred Ustavnim sudom; i
- rješenje Ustavnog suda br. U-III-5963/2020 od 1. travnja 2021., u kojem je taj sud prihvatio prijedlog podnositelja ustavne tužbe od 14. prosinca 2020. i odgodio izvršenje rješenja kojim je podnositelju ustavne tužbe odbijen zahtjev za međunarodnu zaštitu i naloženo mu je da napusti Europski gospodarski prostor, za vrijeme trajanja postupka pred Ustavnim sudom.

Vlada se pozvala i na odluku Ustavnog suda br. U-IIIB-5751/2020 od 21. siječnja 2021., u kojoj je taj sud odbio ustavnu tužbu podnositelja podnesenu na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu protiv rješenja o protjerivanju u vezi s kojim je u to vrijeme još bio u tijeku postupak po upravnoj tužbi koju je podnio podnositelj ustavne tužbe (vidi stavak 41. ove presude). Konkretno, Ustavni sud je smatrao da nije utvrđeno da je došlo do grube povrede prava podnositelja ustavne tužbe ili da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za njega nastale teške i nepopravljive posljedice.

44. U prilog svojoj tvrdnji da je (redovna) ustavna tužba djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. Konvencije (vidi stavak 7070. ove presude), Vlada se pozvala na odluke Ustavnog suda br. U-III-557/2019 od 11. rujna 2019.; U-III-6958/2014 od 27. veljače 2018.; U-III-4865/2018, U-III-837/2019 i U-III-926/2019 od 4. ožujka 2021. te U-III-1397/2022 od 20. travnja 2022, u kojima je Ustavni sud ispitao osnovanost ustavnih tužbi podnesenih protiv presuda upravnih sudova kojima su potvrđena rješenja Ministarstva unutarnjih poslova o odbijanju zahtjeva podnositelja ustavnih tužbi za azil ili međunarodnu zaštitu i/ili o njihovom protjerivanju iz Hrvatske.

II. IZVJEŠĆE CPT-A O *AD HOC* POSJETU HRVATSKOJ OD 10. DO 14. KOLOVOZA 2020.

45. Tijekom *ad hoc* posjeta Hrvatskoj od 10. do 14. kolovoza 2020., Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja („CPT”) istražio je, među ostalim, postupke koji se primjenjuju na migrante u kontekstu njihova udaljenja iz Hrvatske, kao i učinkovitost mehanizama nadzora i odgovornosti u slučajevima navodnog neprimjerenog postupanja policije tijekom takvih operacija. To je uključivalo i posjet Prihvatnom centru Ježevu. Relevantni dijelovi izvješća glase kako slijedi (bilješke su izostavljene):

„8. Prihvatni centar za strance u Ježevu

...

55. Odbor u kontekstu ograničavanja slobode imigranata pridaje veliku važnost funkcioniranju temeljnih zaštitnih mjera od samog početka ograničavanja slobode. U tom kontekstu, sve osobe zadržane u Prihvatnom centru u Ježevu primile su i potpisale informativni list u trenutku prijema. Nadalje, primjerci Kućnog reda prihvatilišta na engleskom i francuskom jeziku bili su istaknuti na ploči u zajedničkoj prostoriji i čini se da su zadržane osobe upoznate s njegovim sadržajem. Svim novo pridošlim osobama ponuđen je trominutni besplatni telefonski poziv kako bi obavijestili svoje obitelji ili konzularna tijela.

56. Uredno se vodila osobna evidencija migranata i tražitelja azila i čini se da su rješenja o ograničenju slobode kretanja primjereno obrazložena. Nadalje, čini se da upravni sud pravovremeno provodi periodično sudsko preispitivanje rješenja o ograničenju slobode kretanja radi produljenja ili prekida ograničenja slobode kretanja. Međutim, sva rješenja o ograničenju slobode kretanja (uključujući rješenja o njihovom produljenju) sastavljena su samo na hrvatskom jeziku, a osobe s kojima se delegacija sastala nisu bile svjesne njihova sadržaja, uključujući trajanje i datume produljenja, kao i mogućnost podnošenja tužbe upravnom sudu. Potrebno je uložiti veći trud kako bi se osiguralo da svaki migrant kojem je ograničena sloboda u potpunosti razumije sudsku odluku, što ne bi trebala biti zadaća službenika u prihvatnom centru, već pravnik Centra, koji se po potrebi treba služiti uslugama prevođenja putem telefona.

CPT preporučuje da se uspostave formalniji i pouzdaniji sustavi kako bi se osiguralo da sve zadržane osobe u potpunosti razumiju razloge ograničenja njihove slobode kretanja i mogućnosti osporavanja rješenja [o ograničenju slobode kretanja], kao i svih rješenja o produljenju razdoblja ograničenja.

57. Tražitelji azila čija je sloboda kretanja ograničena imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć, a u vrijeme posjeta, Hrvatski pravni centar provodio je projekt pravnog zastupanja radi pružanja pravnih savjeta i zastupanja zadržanim osobama. S druge strane, pristup pravnoj pomoći za migrante uređen je Pravilnikom o besplatnoj pravnoj pomoći u postupku povratka iz 2018. (vidi stavak 34.) u kojem se razlikuje besplatno pravno zastupanje (za strane državljane koji najmanje jednu godinu neprekidno borave u Hrvatskoj) i besplatno pravno savjetovanje. Zadržani migranti koji zatraže pravno savjetovanje dobivaju ovjereni popis akreditiranih odvjetnika s kojima se mogu savjetovati telefonom ako žele pokrenuti sudski postupak kako bi osporili rješenje o ograničavanju slobode kretanja.

U praksi, mnoge osobe zadržane u Prihvatnom centru Ježevo žalile su se na poteškoće u dobivanju odgovarajućeg pravnog savjeta s obzirom na to da se savjetovanje odvijalo putem telefona bez ikakvog tumačenja. Nadalje, kad god je zadržana osoba i imala odvjetnika koji bi je zastupao, odvjetnik bi nailazio na poteškoće u pristupu Centru zbog administrativnih prepreka za primanje posjetitelja. S obzirom na petodnevni zakonski rok za osporavanje rješenja o ograničenju slobode kretanja, odvjetnici bi trebali imati pravo bez odgode posjetiti klijenta.

CPT preporučuje da se relevantno zakonodavstvo izmijeni kako bi se osiguralo da sve osobe kojima je ograničena sloboda kretanja u skladu sa zakonodavstvom o strancima ... imaju djelotvorno pravo na pristup odvjetniku (uključujući odgovarajuće tumačenje) od samog početka njihova lišavanja slobode i u svim fazama postupka.”

III. MATERIJAL KOJI OPISUJE POSTUPAK AZILA U SJEVERNOJ MAKEDONIJI

46. U prilog svojoj tvrdnji da je Sjeverna Makedonija bila sigurna treća država za podnositelja zahtjeva (vidi stavak 58. ove presude), Vlada se oslonila na Izvješće Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država o praksama u području ljudskih prava u Sjevernoj Makedoniji u 2021., čiji relevantni dijelovi glase kako slijedi:

„Pristup azilu:

...

[Ured visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR)] ocijenio je da se postupci azila i dalje poboljšavaju, a otklonjene su i prethodne bojazni u vezi s praksom proizvoljnog uskraćivanja pristupa tražiteljima azila. UNHCR je, međutim, izvijestio da mehanizam za odlučivanje o statusu izbjeglice ne pruža osnovna postupovna jamstva i ne dovodi do odgovarajućih odluka kako je propisano zakonom.

Do 30. lipnja ukupno je 30 osoba podnijelo zahtjev za azil. Nikome nije odobrena međunarodna zaštita tijekom godine, a od 2016. nikome nije utvrđen status izbjeglice. Svi zahtjevi za azil registrirani u zemlji obrađeni su putem Prihvatnog centra za strance.

...

Došlo je do više sporova u vezi s primjenom nekih zaštitnih mjera, uključujući i na sudskoj razini. Na primjer, iako je to zakonski dopušteno, u praksi je sud odbio sve zahtjeve za saslušanje koje su podnijeli tražitelji azila. Isto tako, upravni sudovi nastavili su izbjegavati odlučivanje o osnovanosti zahtjeva za azil, unatoč tome što su imali odgovarajuće ovlasti. Umjesto toga, rutinski su vraćali predmete Ministarstvu unutarnjih poslova na daljnje razmatranje, što je dovelo do toga da ministarstvo potvrđuje svoje početne odluke.

Nastavila se praksa vraćanja migranata uhićenih u Sjevernoj Makedoniji u zemlju iz koje su ušli u Sjevernu Makedoniju. Vlasti su od kraja siječnja nastavile provoditi odgovarajuće preglede i registraciju svih migranata, nakon što je taj postupak privremeno obustavljen u ožujku 2020. zbog mjera protiv bolesti COVID-19.

UNHCR i partnerske organizacije imale su ograničen pristup migrantima smještenima u dva privremena tranzitna centra u blizini granice. Pojedincima u centrima nisu uvijek pružene informacije o zaštiti.

...

Sigurna država podrijetla/tranzita: država je donijela popis sigurnih država podrijetla, koji uključuje sve države članice EU-a, susjedne države i nekoliko drugih, uključujući Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, [Tursku], Rusiju, Egipat, Etiopiju, Ujedinjene Arapske Emirate i Nepal. Taj koncept još nije primijenjen.

Zlostavljanje migranata i izbjeglica:

...

Prema pučkom pravobranitelju, problem je bio u tome što je Vlada smještala migrante u Tranzitni centar Vinojug bez izdavanja pojedinačnih pisanih rješenja o ograničavanju slobode kretanja jer su time te osobe lišene slobode kretanja, a da pritom nije odgovarajuće dokumentiran svaki pojedini slučaj. Pučki pravobranitelj tvrdio je da je većina migranata smještenih u tranzitnom centru samo zadržana tamo kako bi se osiguralo njihovo svjedočenje na suđenjima protiv njihovih krijumčara, na temelju zahtjeva i usmenih naloga tužitelja.

...

Sloboda kretanja: Prema UNHCR-u, vlasti su nastavile zadržavati osobe koje su presrele tijekom putovanja kroz državu bez isprava. Razlozi za odluke o zadržavanju bili su proizvoljni. Pojedinci bi u pravilu trebali biti zadržani samo dok se ne utvrdi njihov identitet. Međutim, rutinski su zadržavani nakon identifikacije kako bi ih se spriječilo da napuste državu prije nego što svjedoče pred sudom protiv svojih krijumčara.

...

Privremena zaštita: Vlada bi mogla pružiti supsidijarnu zaštitu pojedincima koji možda ne ispunjavaju uvjete za stjecanje statusa izbjeglice. Tijekom godine, do 30. rujna, samo je jedna osoba dobila supsidijarnu zaštitu.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 3. KONVENCIJE

47. Podnositelj je prigovorio da je opetovano odbijanje hrvatskih tijela da mu omoguće pristup postupku međunarodne zaštite bilo u suprotnosti s njihovom postupovnom obvezom iz članka 3. Konvencije, a nadalje je prigovorio da je postupanje hrvatskih tijela prema njemu bilo ponižavajuće.

48. Članak 3. Konvencije glasi kako slijedi:

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.“

49. Sud primjećuje da su podnositeljevi argumenti usmjereni na dva različita aspekta navodne povrede članka 3. Konvencije: prvo, rizik da bi bio izložen mučenju ako bi bio poslan natrag u Tursku i činjenicu da su ga, unatoč tom riziku, hrvatska tijela poslala u Sjevernu Makedoniju bez provjere može li se Sjeverna Makedonija smatrati sigurnom trećom zemljom; i, drugo, postupanje hrvatskih tijela prema njemu. U pogledu prigovora o postupanju hrvatskih tijela prema njemu, podnositelj je tvrdio da je cijela situacija – činjenica da su njegovi zahtjevi za međunarodnom zaštitom grubo ignorirani

i činjenica da su tijela spriječila kontakt njega i njegova odvjetnika – u njemu izazvala osjećaj tjeskobe i nesigurnosti u vezi s njegovom pravnom situacijom i da je predstavljala ponižavajuće postupanje (usporedi *M.K. i druge protiv Poljske*, br. 40503/17 i 2 druga zahtjeva, stavci 150. – 151., 23. srpnja 2020. i *D.A. i drugi protiv Poljske*, br. 51246/17, stavci 43. – 44., 8. srpnja 2021.).

A. Navodna povreda članka 3. Konvencije zbog uskraćivanja pristupa postupku međunarodne zaštite podnositelju zahtjeva

1. Dopuštenost

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Vlada

(α) Primjenjivost članka 3. Konvencije

50. Vlada je tvrdila da članak 3. Konvencije nije primjenjiv u ovom predmetu iz sljedećih razloga: (i) podnositelj zahtjeva nikada nije objasnio hrvatskim tijelima zašto se bojao povratka u zemlju podrijetla; (ii) hrvatskim tijelima nije ukazao na nikakav rizik da će biti izložen prisilnom udaljenju ili vraćanju (*refoulement*) u Sjevernoj Makedoniji i (iii) dragovoljno je napustio Hrvatsku i otišao u Sjevernu Makedoniju.

51. Vlada je tvrdila da država nema apsolutnu obvezu osigurati azil „svakoj osobi pod njenom jurisdikcijom”. Ta obveza nastaje samo ako postoje značajni razlozi za uvjerenje da je dotična osoba izložena stvarnoj opasnosti od podvrgavanja mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji primateljici.

52. U ovom predmetu, nakon dolaska u Prihvatni centar Ježevo, podnositelj zahtjeva bio je obaviješten o pravima i obvezama tražitelja međunarodne zaštite iz članka 52. hrvatskog Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (citirano u predmetu *M.H. i drugi protiv Hrvatske*, br. 15670/18 i 43115/18, stavak 78., 18. studenoga 2021.). Točnije, podnositelj je bio obaviješten da će njegovi otisci prstiju biti uzeti za Europski sustav za usporedbu otisaka prstiju, EURODAC, u kojem će biti pohranjeni deset godina, te da će biti vraćen u Hrvatsku ako je napusti prije okončanja postupka međunarodne zaštite. Podnositelj je potonje očigledno protumačio kao „otežavajuću okolnost u postupku azila”. Stoga nikada nije službeno, bilo samostalno ili preko odvjetnika, podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu.

53. Podnositelj očito nikada nije namjeravao podnijeti zahtjev za međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj, već u nekoj drugoj državi članici Europske unije. Izrazio je „namjeru” da podnese zahtjev za međunarodnu zaštitu zaposlenicama Ureda pučke pravobraniteljice ne kako bi zaista pokrenuo taj postupak, već samo kako bi spriječio svoje moguće prisilno udaljenje iz Hrvatske. To je bilo vidljivo i iz njegovih izjava danih u nazočnosti

prevoditelja, u kojima nikada nije zatražio da se njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu evidentira.

54. Vlada je nadalje tvrdila da podnositelj zahtjeva nikada nije objasnio zašto se boji povratka u zemlju podrijetla, niti je iznio ikakve pojedinosti o svojim bojaznima u tom pogledu. Činjenica da je podnositelj zahtjeva bio pripadnik kurdske etničke manjine sama po sebi nije bila dovoljna za aktiviranje postupovne obveze države iz članka 3. Konvencije da procijeni rizike kojima bi bio izložen kad bi bio udaljen u drugu zemlju.

55. Nadalje, podnositelj je dvaput zatražio da napusti Hrvatsku i ode u Grčku ili Sjevernu Makedoniju i ni u jednom trenutku nije izrazio bojazan od vraćanja u jednu od tih zemalja.

56. Sukladno tome, s obzirom na činjenicu da podnositelj ni na koji način nije pojasnio svoje bojazni hrvatskim tijelima, u predmetu podnositelja nije aktivirana obveza provođenja procjene u skladu s člankom 3. Konvencije.

57. U svakom slučaju, hrvatska tijela utvrdila su da je podnositelju zahtjeva izdana zabrana ponovnog ulaska u Grčku, što znači da je podnositelj mogao biti izložen riziku od prisilnog udaljenja ili vraćanja (*refoulement*) kad bi mu bilo dopušteno otići u tu zemlju. Hrvatska tijela stoga su ocijenila da je, od dviju zemalja koje je podnositelj zahtjeva naveo kao preferirana odredišta, Sjeverna Makedonija bila sigurna zemlja za njega. Stoga su hrvatska tijela, poštujući želje podnositelja zahtjeva u pogledu njegove odredišne zemlje, pravilno i u dovoljnoj mjeri ispitala postojanje rizika od prisilnog udaljenja ili vraćanja (*refoulement*) podnositelja zahtjeva.

58. Vlada je tvrdila da je Sjeverna Makedonija bila sigurna treća zemlja za podnositelja zahtjeva. Ministarstvo vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država potvrdilo je da se 2021. godine stanje u Sjevernoj Makedoniji u pogledu dostupnosti postupka azila znatno poboljšalo (vidi stavak 46. ove presude). Uzimajući u obzir i činjenicu da je podnositelj dragovoljno napustio Hrvatsku i otišao u Sjevernu Makedoniju te da je imao važeći putni list, mogao je zakonito ući u Sjevernu Makedoniju i ondje podnijeti zahtjev za međunarodnu zaštitu. U predmetu *A.A. i drugi protiv Sjeverne Makedonije* (br. 55798/16 i 4 druga zahtjeva, 5. travnja 2022.) Sud je već potvrdio mogućnost traženja i odobravanja međunarodne zaštite na službenim graničnim prijelazima Sjeverne Makedonije.

(β) Status žrtve

59. Ako bi Sud smatrao da je članak 3. Konvencije primjenjiv u ovom predmetu, Vlada je smatrala da podnositelj ne može tvrditi da je žrtva navodne povrede Konvencije s obzirom na sljedeće činjenice: (i) rješenje o protjerivanju izdano protiv njega nije bilo izvršeno; (ii) podnositelj zahtjeva sam je odlučio napustiti Hrvatsku i otići u Sjevernu Makedoniju; i (iii) dragovoljno je napustio područje Hrvatske.

60. Konkretno, Vlada je tvrdila da, prema sudskoj praksi Suda, podnositelji zahtjeva ne mogu tvrditi da su žrtve povrede u odnosu na mjeru

deportacije ili protjerivanja koja nije izvršena, bilo da je stavljena izvan snage ili je na drugi način prestala proizvoditi učinke, ili zato što im nacionalno pravo stavlja na raspolaganje pravna sredstva kojima se jamči sudska kontrola te mjere (uputila je na predmet *I. protiv Nizozemske* (odl.), br. 24147/11, stavak 42., 10. srpnja 2012.).

61. S tim u vezi, Vlada je izjavila da je podnositeljev odlazak iz Hrvatske bio u potpunosti dragovoljan. Podnositelj je izrazio želju da Hrvatsku napusti „kopnenim putem”, a ta mu je želja i ispunjena. Podnositelju je stoga 24. ožujka 2021. izdano rješenje o povratku. Rješenjem o povratku stavljeno je izvan snage rješenje o protjerivanju izdano u odnosu na njega 17. veljače 2021. Nije bilo potrebe za nastavkom prisilnog udaljenja podnositelja jer je podnositelj dragovoljno napustio Hrvatsku 25. ožujka 2021. Putovao je redovnim autobusom iz Zagreba za Skoplje zajedno s drugim putnicima. Nije bilo potrebe da ga policija prati do granice.

62. Suprotno tvrdnjama podnositelja zahtjeva, hrvatska tijela nisu ga prisilila da ode u tursko veleposlanstvo i pribavi putni list; sam je ispunio potreban obrazac na turskom jeziku (vidi stavke 11. – 12. ove presude). Nadalje, bilo mu je u interesu pribaviti putni list kako bi mogao zakonito putovati iz jedne zemlje u drugu preko službenih graničnih prijelaza.

63. Nadalje, bilo je potpuno iluzorno tvrditi da podnositelj nije dragovoljno potpisao „papire koje su mu uručili policijski službenici”. Tijekom boravka u Hrvatskoj podnositelj je u nekoliko navrata osobno pisao i potpisao izjave na turskom jeziku kojima je potvrdio da želi ići u Grčku.

64. Vlada je također tvrdila da podnositelj zahtjeva ni u jednom trenutku nije bio spriječen stupiti u kontakt sa svojim odvjetnikom, osim u razdoblju kada je bolovao od bolesti COVID-19. Sukladno epidemiološkim mjerama koje su tada bile na snazi u Hrvatskoj, posjeti prihvatnom centru nisu bili dopušteni za vrijeme trajanja njegove bolesti.

65. Nadalje, navodi da podnositelj nije mogao pokrenuti domaći postupak bili su potpuno neistiniti. Nakon što se podnositelj osobno susreo sa svojim odvjetnikom, J.L., 5. ožujka 2021. i potpisao punomoć, ni podnositelj ni njegov odvjetnik (koristeći punomoć) nisu pokrenuli nikakav postupak niti su iskoristili pravna sredstva dostupna protiv rješenja donesenih do tog trenutka. Posljedice takvog ponašanja ne mogu se pripisati tuženoj državi.

(γ) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

66. Vlada je naposljetku prigovorila da podnositelj nije iskoristio dostupna i djelotvorna domaća pravna sredstva.

67. Prvo, podnositelj je mogao nadležnom upravnom sudu podnijeti upravnu tužbu protiv rješenja o protjerivanju.

68. Istina je da podnošenje upravne tužbe ne bi imalo odgodni učinak. Međutim, podnositelj zahtjeva mogao je Ustavnom sudu podnijeti prijedlog za određivanje privremene mjere i zatražiti od tog suda odgodu izvršenja rješenja o protjerivanju, što bi *de facto* proizvelo odgodni učinak.

Djelotvornost potonjeg pravnog sredstva potvrđena je dobro utvrđenom sudskom praksom Ustavnog suda, koji je detaljno ispitaio posebne okolnosti svakog predmeta i, prema potrebi, prihvatio prijedloge za određivanje privremene mjere te odgodio izvršenje rješenja o protjerivanju (vidi stavak 43. ove presude).

69. Vlada je tvrdila da je tijekom boravka u Hrvatskoj podnositelja zastupao kvalificirani odvjetnik kojeg je sam izabrao, s kojim je bio u kontaktu te s kojim se i osobno susreo. Podnositelj je mogao svojem izabranom odvjetniku dati rješenje o protjerivanju prilikom osobnog susreta 5. ožujka 2021. kako bi odvjetnik mogao pokrenuti upravni spor i/ili zatražiti odgodu izvršenja rješenja o protjerivanju pred Ustavnim sudom. Odvjetnikov propust da zaštiti prava podnositelja zahtjeva ne može se pripisati tuženoj državi.

70. Naposljetku, Vlada je smatrala da je i (redovna) ustavna tužba djelotvorno domaće pravno sredstvo, što je dokazano sudskom praksom tog suda navedenom u stavku 44. ove presude.

(ii) Podnositelj zahtjeva

(α) Primjenjivost članka 3. Konvencije

71. U odgovoru na tvrdnje Vlade podnositelj je naveo sljedeće: (i) više je puta i jasno izrazio hrvatskim tijelima svoju namjeru traženja međunarodne zaštite, navodeći razloge za to; (ii) hrvatska tijela bila su odgovorna za njegovo udaljenje iz Hrvatske jer njegov odlazak iz te zemlje nije bio dragovoljan; i (iii) prije njegova udaljenja, hrvatska tijela nisu provela nikakvu procjenu rizika.

72. Podnositelj je tvrdio da je u nekoliko navrata izrazio namjeru traženja međunarodne zaštite izravno službenicima Prihvatnog centra Ježevo. Jednom je to izrazio i u nazočnosti predstavnica hrvatske pučke pravobraniteljice i voditelja Prihvatnog centra Ježevo, a u nekoliko navrata i preko svojeg odvjetnika J.L.-a.

73. Konkretno, podnositelj je opetovano govorio hrvatskim tijelima da je u svojoj zemlji podrijetla bio progonjen iz političkih razloga, podvrgnut teškom fizičkom i psihološkom nasilju te nizu politički motiviranih uhićenja i sudskih postupaka. Također, izričito je naveo da će biti ubijen ako bude vraćen u zemlju podrijetla.

74. Tvrdnje podnositelja o razlozima zbog kojih je zatražio međunarodnu zaštitu, hrvatska tijela mogla su lako provjeriti – položaj Kurda u Turskoj bio je dobro poznat, snimke političkih govora podnositelja bile su dostupne na internetu, a odvjetnik podnositelja bio je u posjedu relevantne dokumentacije koju je mogao predložiti u postupku za međunarodnu zaštitu.

75. Međutim, tijela su podnositelju zahtjeva uskratila pristup relevantnom postupku i udaljila ga u Sjevernu Makedoniju, a da pritom nisu provela

nikakvu procjenu o tome hoće li podnositelj zahtjeva imati pristup funkcionalnom sustavu azila u toj zemlji.

(β) Status žrtve

76. Podnositelj je tvrdio da su ga tijela prisilila da napusti Hrvatsku na takav način da su kasnije mogla neistinito tvrditi da je to učinio dragovoljno. Podnositelj nikada nije izjavio da želi ići u Sjevernu Makedoniju, Srbiju ili Grčku. Čak i da je izrazio takvu želju, to je bilo zbog laži, manipulacija i zastrašivanja kojima je bio podvrgnut i zbog toga što je bio izoliran od svog odvjetnika.

77. U vezi s potonjim, podnositelj je tvrdio da ga je odvjetnik posjetio 5. ožujka 2021. i dao mu sve relevantne informacije o postupku međunarodne zaštite. Međutim, čim je njegov odvjetnik otišao, tijela su odvela podnositelja na ispitivanje, tijekom kojeg je prihvatio dragovoljni odlazak u treću zemlju jer su ga policijski službenici zastrašivali lažima da će boraviti u zatvoru godinu dana i rekli mu da neće imati pristup svojem odvjetniku. Takve laži i psihološki pritisak ponovno su traumatizirali podnositelja zahtjeva s obzirom na progon koji je doživio u Turskoj i slomili su njegov otpor.

78. Podnositelj je nadalje tvrdio da je stavljen u izolaciju zbog bolesti COVID-19 nakon što ga je 5. ožujka 2021. posjetio njegov odvjetnik i da je nakon toga držan u izolaciji do 25. ožujka 2021., kada je protjeran iz Hrvatske. Hrvatska tijela ignorirala su opetovane zahtjeve njegova odvjetnika da mu dopuste sastanak s podnositeljem zahtjeva: nisu odgovorila na njegove e-poruke ili su odgovorila vrlo općenitim, nejasnim ili proizvoljnim tumačenjima relevantnih odredbi i epidemioloških mjera, unatoč upozorenjima hrvatske pučke pravobraniteljice u tom pogledu, koja su tijela također zanemarila.

79. Nadalje, tijela nikada nisu obavijestila odvjetnika da su ispitala podnositelja zahtjeva o njegovoj želji da zatraži međunarodnu zaštitu. Kada su tijela saznala da će ih nadležni epidemiolog službeno obavijestiti da je posjet podnositelju zahtjeva moguć, žurno su udaljila podnositelja zahtjeva iz Hrvatske prije nego što se posjet mogao dogoditi. Cijela situacija pokazuje da je podnositeljev odlazak iz Hrvatske, bez obavještavanja njegovog odvjetnika ili pučke pravobraniteljice o tome, proveden uz prisilu.

80. Podnositelj zahtjeva dodatno je tvrdio da nije dragovoljno otišao u tursko veleposlanstvo kako bi preuzeo putni list, već su ga tamo prisilno odveli policijski službenici (vidi stavke 11. –12. ove presude).

81. Nadalje je tvrdio da se nije dragovoljno ukrcao u autobus za Skoplje. Konkretno, 24. ožujka 2021. izdano je obvezujuće rješenje kojim se podnositelju zahtjeva nalaže da napusti hrvatsko državno područje. Policija ga je lažima, zastrašivanjem i manipulacijom prisilila da se ukrci u autobus za Skoplje. Podnositelj zahtjeva osjećao se ugroženim i mislio je da riskira dugotrajni pritvor, pa je popustio pritisku i otišao, a u autobusu ga je do državne granice pratio policajac u civilu.

(γ) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

82. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da nije mogao iskoristiti nijedno pravno sredstvo za osporavanje rješenja o njegovu udaljenju iz zemlje.

83. Konkretno, odvjetniku podnositelja zahtjeva nikada nije dostavljeno rješenje o protjerivanju podnositelja zahtjeva, niti rješenje o povratku izdano u odnosu na podnositelja zahtjeva. Štoviše, do trenutka izvršenja rješenja o povratku, odvjetniku je devetnaest dana bio uskraćen svaki kontakt s podnositeljem zahtjeva, a udaljenje je provedeno bez prisutnosti odvjetnika ili prethodne obavijesti. Stoga je sama činjenica da podnositeljevom odvjetniku nije dostavljeno nijedno rješenje onemogućila korištenje pravnih sredstava. U svakom slučaju nije bilo dostupno nijedno pravno sredstvo za osporavanje udaljenja podnositelja zahtjeva koje bi imalo automatski odgovorni učinak.

84. Podnositelj zahtjeva nadalje je objasnio da se prilikom prvog razgovora s odvjetnikom činilo da je uskraćivanje pristupa postupku međunarodne zaštite najočitije i najvažnije pitanje koje treba riješiti, pa je odvjetnik sastavio punomoć koja ga ovlašćuje da zastupa podnositelja zahtjeva u postupku međunarodne zaštite. Vjerujući da će mu policijski službenici omogućiti daljnji kontakt s klijentom, odvjetnik je namjeravao pribaviti punomoć koja bi se odnosila na sve upravne postupke i zahtjeve Ustavnom sudu ili Sudu na drugom sastanku sa svojim klijentom, koji mu u konačnici nikada nije bio odobren.

(b) Umješak

85. Predsjednica odjela dopustila je dvjema nevladinim organizacijama da dostave svoja očitovanja u predmetu: Centru za mirovne studije i Mreži za praćenje nasilja na granicama.

86. Mreža za praćenje nasilja na granicama nije dostavila nikakvo očitovanje.

87. Centar za mirovne studije tvrdio je da migranti lišeni slobode kretanja u prihvatnim centrima često prijavljuju da nisu bili obaviješteni o svojim pravima ili o tome kako pristupiti pravnoj pomoći, a tu situaciju dodatno otežavaju jezične prepreke. U brojnim slučajevima zanemarena je namjera pojedinaca da zatraže azil, što je uzrokovalo strah od prisilnog vraćanja u zemlje u kojima su njihovi životi ugroženi. Primjerice, 2022. godine Centar za mirovne studije zaprimio je pritužbe od pet osoba koje su bile zadržane u Prihvatnom centru Ježevo koje su izrazile namjeru traženja azila, ali nisu bile sigurne koji je status njihovih zahtjeva.

(c) Ocjena Suda

88. Uzimajući u obzir međusobno povezane argumente koje je Vlada dostavila u prilog svojim prigovorima da je prigovor podnositelja zahtjeva na

temelju članka 3. Konvencije nedopušten (vidi stavke 50. –70. ove presude), Sud smatra primjerenim ispitati ih kako slijedi.

(i) *Jesu li aktivirane obveze Republike Hrvatske na temelju članka 3. Konvencije*

89. Sud najprije mora odlučiti je li podnositelj zahtjeva hrvatskim tijelima iznio svoje bojazni o riziku od izravnog ili neizravnog povratka u Tursku i time aktivirao obvezu Hrvatske iz članka 3. da ne udalji tražitelja azila ako bi ga takva radnja izravno ili neizravno izložila postupanju koje je protivno toj odredbi (usporedi *O.M. i D.S. protiv Ukrajine*, br. 18603/12, stavak 85., 15. rujna 2022.).

90. S tim u vezi Sud primjećuje da postoje neosporni materijali koji pokazuju da su hrvatska tijela, uključujući službenike Prihvatnog centra Ježevo u kojem je podnositelj bio lišen slobode kretanja, bila svjesna podnositeljeve želje da zatraži međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj.

91. Konkretno, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva izrazio namjeru traženja međunarodne zaštite u nazočnosti predstavnica hrvatske Pučke pravobraniteljice i voditelja Prihvatnog centra Ježevo (vidi stavak 14. ove presude). Podnositelj je u nekoliko navrata tu namjeru izrazio i putem svojeg odvjetnika J.L.-a, koji je u tu svrhu poslao više e-poruka Prihvatnom centru Ježevo i Službi za azil Ministarstva unutarnjih poslova (vidi stavke 16., 19., 21. i 24. ove presude).

92. Nadalje, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva i osobno i putem svog odvjetnika izjavio hrvatskim vlastima da je bio politički progonjen u svojoj zemlji podrijetla i da bi, kada bi bio vraćen tamo, bio ubijen (vidi stavke 16., 33. i 40. ove presude).

93. S obzirom na prethodno navedeno, Sud smatra da su tvrdnje da je podnositelj zahtjeva bio izložen riziku od zlostavljanja u Turskoj iznesene hrvatskim tijelima u mjeri koja je potrebna da bi se aktivirala obveza Hrvatske u tom pogledu na temelju članka 3. Konvencije.

94. Što se tiče argumenta Vlade da podnositelj zahtjeva zapravo nije želio zatražiti međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj, već u drugoj državi članici Europske unije, zbog čega je samo „izrazio namjeru” podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, a da nikada nije zatražio od službenika da evidentiraju takav zahtjev (vidi stavak 53. ove presude), Sud ponavlja da ni domaće zakonske odredbe (vidi stavak 42. ove presude) ni sudska praksa ovog Suda ne predviđaju konkretan oblik u kojem bi se trebala izraziti želja za podnošenjem zahtjeva za azil (vidi *N.D. i N.T. protiv Španjolske* [VV], br. 8675/15 i 8697/15, stavak. 180., 13. veljače 2020.).

(ii) *Je li podnositeljev odlazak iz Hrvatske bio dragovoljan i je li se odrekao svojih prava*

95. Sud smatra da argumenti Vlade o važnosti koju treba dati navodnoj želji podnositelja da ode u Grčku i njegovom pristanku da napusti Hrvatsku i

ode u Sjevernu Makedoniju ne uzimaju u obzir činjenice da je lišen slobode, da mu je uskraćen pristup odvjetniku i da su ga hrvatska tijela naizgled aktivno odvrćala ili barem obeshrabrivala u namjeri da zatraži međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj (usporedi *M.S. protiv Belgije*, br. 50012/08, stavak 124., 31. siječnja 2012.).

96. Konkretno, Sud primjećuje da su hrvatska tijela, nakon prvog i jedinog posjeta odvjetnika podnositelju zahtjeva u prihvatnom centru 5. ožujka 2021., odvjetniku uskratila svaki kontakt s podnositeljem zahtjeva do njegova odlaska iz Hrvatske 25. ožujka 2021. Prema mišljenju Suda, sljedeće činjenice idu u prilog zaključku da je uskraćivanje kontakta bilo usmjereno na sprječavanje odvjetnika u pružanju pomoći podnositelju zahtjeva u njegovoj pravnoj situaciji u Hrvatskoj:

(i) odvjetniku nije dozvoljeno stupiti u kontakt s podnositeljem zahtjeva zbog epidemioloških mjera (podnositelj zahtjeva bio je u izolaciji zbog bolesti COVID-19 od 5. ožujka poslijepodne do svojeg odlaska iz Hrvatske 25. ožujka 2021., vidi stavak 18. ove presude), čak ni putem sredstava za komunikaciju na daljinu (vidi stavke 36. i 37. ove presude), ali je istodobno osobno razgovarao s policijskim službenikom T. P.-om i prevoditeljem (vidi stavke 22. i 23. ove presude);

(ii) tijela su vodila razgovore s podnositeljem zahtjeva o njegovom navodno dragovoljnom odlasku iz Hrvatske, a da njegov odvjetnik o tome nije bio obaviješten (vidi stavke 17. i 23. ove presude);

(iii) tijela su zanemarila odvjetnikove podneske da njegovu klijentu omoguće pristup relevantnom postupku i da odvjetniku dostave rješenje o protjerivanju kako bi ga mogao osporiti (vidi stavke 16., 19., 21., 24. i 26. ove presude), unatoč upozorenjima hrvatske pučke pravobraniteljice, i

(iv) tijela su podnositelja zahtjeva povrgnula izvršenju rješenja o povratku kojim se od njega zahtijeva dragovoljno napuštanje Europskog gospodarskog prostora u roku od sedam dana jer će u suprotnom biti prisilno udaljen (vidi stavak 29. ove presude), a da njegov odvjetnik nije bio prisutan ili da nije barem bio unaprijed obaviješten o planiranom odlasku podnositelja iz Hrvatske (stavci 28. i 32. ove presude).

97. Sud ujedno primjećuje da su tijela upozorila podnositelja zahtjeva da će biti „zadržan u [prihvatnom] centru”, kao i na „moguće otežavajuće okolnosti” ako pokrene postupak azila u Hrvatskoj (vidi stavke 17. i 23. ove presude).

98. Stoga, iako je u dokumentima koje je podnositelj potpisao navedeno da je njegova želja bila napustiti Hrvatsku i otići u Grčku kopnenim putem, Sud iz činjenica predmeta zaključuje da su tijela iskoristila ranjivo stanje podnositelja zahtjeva, nastalo zbog toga što mu je ograničena sloboda, što nije bio u mogućnosti stupiti u kontakt s odvjetnikom i zbog činjenice da je pobjegao iz svoje zemlje, kako bi ga navela da pristane na takozvani dragovoljni odlazak.

99. S obzirom na te okolnosti, Sud ne vidi razloga za sumnju u to da podnositeljev odlazak nije bio dragovoljan.

100. U skladu s tim, čak i pod pretpostavkom da se osoba može odreći prava zajamčenih člankom 3. Konvencije, Sud smatra da uvjeti pod kojima se pristanak može slobodno dati (vidi, u pogledu članka 6. Konvencije, *Murtazaliyeva protiv Rusije* [VV], br. 36658/05, stavak 117., 18. prosinca 2018.) nisu bili ispunjeni u okolnostima ovog predmeta (usporedi gore navedeni predmet *M.S. protiv Belgije*, stavak 123., i *M.A. protiv Belgije*, br. 19656/18, stavak 61., 27. listopada 2020.).

101. Budući da udaljenje podnositelja iz Hrvatske nije bilo dragovoljno i ne može se smatrati da se valjano odrekao zaštite zajamčene člankom 3. Konvencije, udaljenje podnositelja iz Hrvatske mora se smatrati prisilnim udaljenjem za koje je odgovorna tužena država (usporedi gore navedeni predmet *M.S. protiv Belgije*, stavci 124. – 125.).

(iii) *Je li podnositelj imao na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo*

102. Sud najprije primjećuje da je, s obzirom na činjenicu da je podnositelj zahtjeva turski državljanin kurdskog podrijetla koji očito ne poznaje hrvatski jezik ni pravni sustav (u svakoj prilici saslušan je uz pomoć prevoditelja, a samo je u pisanom zapisniku njegove izjave od 17. ožujka 2021. dane službeniku T.P.-u, također u prisutnosti prevoditelja, navedeno da se podnositelj zahtjeva odrekao prava na prevođenje na temelju tvrdnje da „razumije hrvatski jezik u govoru i pismu”, vidi stavak 23. ove presude), teško zamisliti kako je mogao iskoristiti bilo koje pravno sredstvo protiv udaljenja iz Hrvatske bez pomoći odvjetnika (usporedi, među ostalim, prethodno navedeni predmet *M.H. i drugi protiv Hrvatske*, stavak 162.).

103. Sud nadalje primjećuje da odvjetniku podnositelja zahtjeva nisu dostavljena rješenja o udaljenju (rješenje o protjerivanju od 17. veljače 2021. i rješenje o povratku od 24. ožujka 2021.) niti mu je, osim jednog posjeta 5. ožujka 2021., omogućen kontakt s podnositeljem zahtjeva, a o odlasku podnositelja zahtjeva iz države obaviješten je tek nakon odlaska (vidi stavke 16. – 28. ove presude). Sud stoga ozbiljno sumnja da je odvjetnik u takvim okolnostima mogao djelotvorno pravno osporiti rješenja o udaljenju podnositelja.

104. Sud u svakom slučaju primjećuje da nijedno od pravnih sredstava protiv udaljenja podnositelja zahtjeva koje je navela Vlada (vidi stavke 67. – 70. ove presude) nije imalo automatski odgodni učinak. Konkretno, Sud je u brojnim prethodnim predmetima utvrdio da će, ako podnositelj zahtjeva želi spriječiti svoje udaljenje iz države ugovornice tvrdeći da bi ga takvo udaljenje izložilo riziku od postupanja protivnog članku 3. Konvencije, pravno sredstvo biti djelotvorno samo ako ima automatski odgodni učinak (vidi *De Souza Ribeiro protiv Francuske* [VV], br. 22689/07, stavak 82., ESLJP 2012, i gore navedeni predmet *D.A. i drugi protiv Poljske*, stavak 38., i ondje navedene predmete).

105. U ovom predmetu podnositelj je imao teoretsku mogućnost podnijeti upravnu tužbu protiv svakog od rješenja koja se odnose na njegovo udaljenje iz države. Međutim, nema dvojbe da prema hrvatskom pravu takve radnje ne bi imale odgodni učinak na postupak udaljenja (vidi stavke 9., 29., 68. i 83. ove presude). Niti prijedlog za određivanje privremene mjere Ustavnom sudu radi odgode izvršenja njegova udaljenja iz zemlje, ni redovna ustavna tužba protiv rješenja o udaljenju (čak i da je potonje bilo dopušteno s obzirom na to da upravna tužba nije bila iscrpljena prije toga) ne bi imali automatski odgodni učinak (vidi stavak 41. ove presude). Konkretno, Sud primjećuje da su rješenja Ustavnog suda na koje se poziva Vlada kojima su odobrene odgode izvršenja rješenja o udaljenju donesenih protiv podnositelja ustavnih tužbi u tim predmetima donesena nekoliko mjeseci nakon što su podnositelji ustavnih tužbi podnijeli prijedloge za odgodu izvršenja (vidi stavak 43. ove presude).

106. Sukladno tome, Sud odbija prigovor Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

(iv) Zaključak o dopuštenosti

107. Sud primjećuje da prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

2. Osnovanost

(a) Tvrđnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

108. Podnositelj je tvrdio da su, u okolnostima u kojima je izrazio namjeru traženja međunarodne zaštite u Hrvatskoj, ali su mu vlasti uskratile pristup tom postupku i umjesto toga odlučile udaljiti ga u Sjevernu Makedoniju, hrvatske vlasti bile obvezne temeljito ispitati postoji li funkcionalan sustav azila u Sjevernoj Makedoniji koji bi ga zaštitio od prisilnog udaljenja ili vraćanja (*refoulement*) u Tursku. Ta obveza tužene države nije ovisila o tome je li podnositelj zahtjeva dao argumente protiv svojeg povratka u Sjevernu Makedoniju. Međutim, hrvatska tijela uopće nisu provela procjenu rizika prije nego što su odlučila udaljiti ga u Sjevernu Makedoniju.

109. Podnositelj zahtjeva istaknuo je da je Vlada u svojim očitovanjima Sudu najprije tvrdila da tužena država nije bila obvezna provesti procjenu rizika, a zatim je tvrdila da su tu obvezu pravilno ispunila tijela koja su zaključila da Grčka može protjerati podnositelja zahtjeva i da je stoga Sjeverna Makedonija za njega „sigurna” zemlja (vidi stavke 56. – 57. ove presude).

110. Međutim, Vlada nije iznijela nikakve činjenice koje bi pokazale da je postupak odlučivanja koji je doveo do zaključka da je Sjeverna Makedonija

sigurna zemlja za podnositelja zahtjeva uključivao procjenu dostupnosti i djelotvornosti tamošnjeg postupka azila.

111. Što se tiče pokušaja Vlade da opravda postupke tužene države pozivajući se na izvješće američkog Ministarstva vanjskih poslova za Sjevernu Makedoniju, za koje je tvrdila da je u njemu zaključeno da je ta država bila sigurna za tražitelje azila 2021. godine (vidi stavke 46. i 58. ove presude), podnositelj je naveo da je dotično izvješće zapravo pokazivalo da bi tamo gotovo sigurno bio izložen prisilnom udaljenju ili vraćanju (*refoulement*).

(ii) *Vlada*

112. Vlada nije iznijela nikakve zasebne argumente o osnovanosti prigovora podnositelja zahtjeva. Sud će uzeti u obzir njezine argumente koji se odnose na dopuštenost prigovora (vidi stavke 50. – 70. ove presude).

(b) Ocjena Suda

(i) *Opća načela*

113. Opća načela koja se odnose na udaljenje tražitelja azila u treću zemlju bez razmatranja osnovanosti njihovih zahtjeva za azil sažeta su, među ostalim, u predmetu *Ilias i Ahmed protiv Mađarske* ([VV], br. 47287/15, stavci 124. – 141., 21. studenoga 2019.).

114. Sud je posebno prepoznao važnost načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja (*non-refoulement*) (vidi, na primjer, *M.S.S. protiv Belgije i Grčke* [VV], br. 30696/09, stavak 286., ESLJP 2011, i *M.A. protiv Cipra*, br. 41872/10, stavak 133., ESLJP 2013 (izvadci)). Ponovio je da protjerivanje stranca od strane države ugovornice može otvoriti pitanje na temelju članka 3. i stoga aktivirati odgovornost te države na temelju Konvencije, ako postoje značajni razlozi za uvjerenje da će dotična osoba, ako bude protjerana, biti izložena stvarnom riziku postupanja protivnom članku 3. u odredišnoj zemlji.

115. Sud je napomenuo da se točan sadržaj obveza iz Konvencije za državu koja provodi protjerivanje može razlikovati ovisno o tome udaljava li podnositelje zahtjeva u njihovu zemlju podrijetla ili u treću zemlju (vidi gore navedeni predmet *Ilias i Ahmed*, stavak 128.). U predmetima u kojima su tijela odlučila udaljiti tražitelje azila u treću zemlju Sud je naveo da to ne umanjuje odgovornost države ugovornice da ispuni svoju obvezu da ih ne deportira ako postoji osnovana sumnja da bi ih takva radnja izravno (odnosno u toj trećoj državi) ili neizravno (na primjer u državi podrijetla ili drugoj državi) izložila postupanju koje je protivno posebno članku 3. (vidi gore navedeni predmet *M.S.S. protiv Belgije i Grčke*, stavci 342. – 343. i 362. – 368.).

116. Slijedom navedenog, Sud je naveo da kada država ugovornica želi udaljiti tražitelja azila u treću zemlju bez razmatranja osnovanosti zahtjeva za azil, glavno pitanje pred tijelima koja izvršavaju protjerivanje jest hoće li

pojedinaac imati pristup odgovarajućem postupku azila u trećoj zemlji primateljici. To je stoga što zemlja koja ga udaljava postupa na temelju pretpostavke da bi treća zemlja primateljica trebala razmotriti osnovanost zahtjeva za azil, ako bi takav zahtjev bio podnesen relevantnim tijelima te zemlje (vidi gore navedeni predmet *Ilias i Ahmed*, stavak 131.).

117. Sud je nadalje pojasnio da je u svim predmetima udaljavanja tražitelja azila iz države ugovornice u treću zemlju posrednicu bez razmatranja osnovanosti zahtjeva za azil, bez obzira na to je li treća zemlja primateljica država stranka Konvencije, država koja ga udaljava dužna temeljito ispitati postoji li stvarni rizik da tražitelju azila u trećoj zemlji primateljici bude uskraćen pristup odgovarajućem postupku azila, i time ga zaštititi od prisilnog udaljavanja ili vraćanja (*refoulement*). Ako se utvrdi da postojeća jamstva u tom pogledu nisu dostatna, članak 3. podrazumijeva obvezu da se tražitelja azila ne udalji u dotičnu treću zemlju (vidi gore navedeni predmet *Ilias i Ahmed*, stavak 134.).

118. Konkretno, iako je dužnost tražitelja azila da se pozovu na i potkrijepe svoje pojedinačne okolnosti s kojima nacionalna tijela ne mogu biti upoznata, ta tijela moraju na vlastitu inicijativu provesti procjenu na temelju ažuriranih podataka, konkretno, dostupnosti i funkcioniranja sustava azila u zemlji primateljici i zaštita koje pruža u praksi. Procjena se mora provesti prvenstveno s obzirom na činjenice koje su bile poznate nacionalnim tijelima u vrijeme protjerivanja, ali ta su tijela dužna potražiti sve relevantne općenito dostupne informacije u tu svrhu. Opći nedostaci koji su iscrpno dokumentirani u mjerodavnim izvješćima, posebno UNHCR-a, Vijeća Europe i tijela EU-a, u načelu se smatraju dobro poznatima. Država koja provodi protjerivanje ne može samo pretpostaviti da će treća zemlja primateljica prema tražitelju azila postupati u skladu sa standardima Konvencije već, naprotiv, prvo mora provjeriti kako tijela te zemlje primjenjuju svoje zakonodavstvo o azilu u praksi (*ibid.*, stavak 141.).

(ii) *Primjena navedenih načela na ovaj predmet*

119. Sud je već utvrdio da su hrvatska tijela udaljila podnositelja zahtjeva iz Hrvatske, a da mu nisu omogućila pristup postupku međunarodne zaštite i da njegov odlazak iz Hrvatske preko Srbije u Sjevernu Makedoniju nije bio dragovoljan (vidi stavke 89. – 101. ove presude).

120. S tim u vezi Sud primjećuje da nije izneseno ništa što bi pokazalo da je udaljenje podnositelja zahtjeva bilo potkrijepljeno ikakvom – a kamoli pravilnom – procjenom pristupa postupku azila u Sjevernoj Makedoniji ili primjerenosti tog postupka (vidi gore navedeni predmet *Ilias i Ahmed*, stavci 137. – 138., 148. i 152.).

121. Činjenica da je Sjeverna Makedonija ugovorna stranka Konvencije nije oslobodila hrvatska tijela od obveze temeljitog ispitivanja situacije podnositelja zahtjeva (vidi *Sherov i drugi protiv Poljske*, br. 54029/17 i 3 druga zahtjeva, stavci 47. – 48., 4. travnja 2024.). Hrvatska tijela morala su

provesti takvu procjenu na vlastitu inicijativu i na temelju svih relevantnih i ažuriranih informacija (vidi gore navedeni predmet *O.M. i D.S. protiv Ukrajine*, stavak 96.).

122. S obzirom na gore navedeno, činjenica da je podnositelj zahtjeva poslan u Sjevernu Makedoniju bez ispitivanja je li to sigurno za njega i hoće li tamo imati pristup djelotvornim i odgovarajućim postupcima azila ili će biti izložen riziku od lančanog prisilnog vraćanja (*chain refoulement*) i postupanja zabranjenog člankom 3. Konvencije predstavljala je povredu postupovnog aspekta tog članka (usporedi gore navedeni predmet *O.M. i D.S. protiv Ukrajine*, stavci 97. – 98.; *S.S. i drugi protiv Mađarske*, br. 56417/19 i 44245/20, stavak 69., 12. listopada 2023., i gore navedeni predmet *Sherov i drugi*, stavak 50.).

123. Stoga je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije.

B. Navodna povreda članka 3. Konvencije zbog postupanja hrvatskih tijela prema podnositelju zahtjeva

124. Podnositelj je također tvrdio da je došlo do povrede zabrane ponižavajućeg postupanja zbog načina na koji se prema njemu postupalo dok je boravio u Prihvatnom centru Ježevo (vidi stavak 49. ove presude). Konkretno, tvrdio je da su vlasti grubo ignorirale njegove opetovane pokušaje traženja međunarodne zaštite i spriječile svaki kontakt između njega i njegovog odvjetnika.

125. Sud primjećuje da su ti argumenti usko povezani s pitanjem nedostatka pristupa podnositelja zahtjeva postupku međunarodne zaštite. Slijedom toga, uzimajući u obzir utvrđenje povrede članka 3. zbog nedostatka pristupa postupku međunarodne zaštite (vidi stavak 123. ove presude) i utvrđenje povrede članka 13. Konvencije u vezi s člankom 3. (vidi stavak 132. ove presude), pri čemu je Sud također uzeo u obzir sprječavanje kontakta između podnositelja zahtjeva i njegova odvjetnika (vidi stavke 96. – 131. ove presude), Sud smatra da nije potrebno ispitati je li došlo do povrede članka 3. u pogledu načina na koji se prema podnositelju zahtjeva postupalo tijekom njegova boravka u Prihvatnom centru Ježevo (usporedi gore navedeni predmet *M.K. i drugi protiv Poljske*, stavak 187., i gore navedeni predmet *D.A. i drugi protiv Poljske*, stavci 71. – 72.).

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE U VEZI S ČLANKOM 3.

126. Podnositelj je prigovorio da nije mogao osporiti udaljenje iz Hrvatske jer njegov odvjetnik nije mogao pribaviti rješenja o udaljenju, niti stupiti u kontakt s podnositeljem, a da upravna tužba ili bilo koje drugo domaće pravno sredstvo u svakom slučaju nije imalo automatski odgovorni

učinak. Pozvao se na članak 13. Konvencije u vezi s člankom 3. Konvencije, od kojih prvi glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

A. Dopuštenost

127. S obzirom da je Sud utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva iz članka 3. Konvencije (vidi stavak 123. ove presude), neupitno je da je prigovor podnositelja zahtjeva na temelju te odredbe bio „dokaziv“ i iz toga proizlazi da je članak 13. Konvencije primjenjiv na ovaj predmet (usporedi *M.A. i Z.R. protiv Cipra*, br. 39090/20, stavak 121., 8. listopada 2024.).

128. Sud nadalje primjećuje da taj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

129. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da za svoj prigovor na temelju članka 3. Konvencije nije imao na raspolaganju djelotvorno domaće pravno sredstvo s automatskim odgovornim učinkom.

130. Vlada je navela da podnositelj zahtjeva nije zatražio međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj i da se nije obratio domaćim sudovima.

131. Sud je već utvrdio da je podnositelj zahtjeva izrazio želju podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj, što su hrvatska tijela zanemarila, te da pravna sredstva koja je Vlada predložila za osporavanje udaljenja podnositelja zahtjeva iz Hrvatske ne bi bila djelotvorna jer nisu imala automatski odgovorni učinak (vidi stavke 104. – 105. ove presude). Također je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije mogao djelotvorno iskoristiti nijedno pravno sredstvo u vezi sa svojim udaljenjem s obzirom da nije imao pristup svojem odvjetniku (vidi stavke 102. – 103. ove presude).

132. Iz toga proizlazi da je došlo i do povrede članka 13. Konvencije u vezi s člankom 3. Konvencije (usporedi gore navedeni predmet *M.A. i Z.R. protiv Cipra*, stavak 125.).

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 34. KONVENCIJE

133. Naposljetku, podnositelj zahtjeva prigovorio je da je došlo do povrede članka 34. Konvencije jer su hrvatska tijela spriječila kontakt između njega i njegova odvjetnika. Konkretno, tvrdio je da, budući da mu tijekom boravka u Hrvatskoj nije bio omogućen pristup odvjetniku, nije mogao pokrenuti nikakav domaći postupak u vezi sa svojom situacijom ili zatražiti privremenu mjeru od Suda.

134. Člankom 34. Konvencije propisano je sljedeće:

„Sud može primati zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da ni na koji način neće sprječavati djelotvorno vršenje toga prava.“

135. Sud primjećuje da je predmet prigovora usko povezan s pitanjem nedostatka pristupa podnositelja zahtjeva postupku međunarodne zaštite u Hrvatskoj. Slijedom toga, uzimajući u obzir utvrđenje povrede članka 3. zbog nedostatka pristupa postupku međunarodne zaštite (vidi stavak 123. ove presude) i utvrđenje povrede članka 13. u vezi s člankom 3. (vidi stavak 132. ove presude), pri čemu je Sud također uzeo u obzir sprječavanje kontakta između podnositelja zahtjeva i njegova odvjetnika (vidi stavke 96. – 131. ove presude), Sud smatra da je ispitao glavna pravna pitanja otvorena u pogledu sprječavanja kontakta između podnositelja zahtjeva i njegova odvjetnika i da ne treba donijeti zasebnu odluku o prigovoru na temelju članka 34. Konvencije (vidi *Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Câmpeanua protiv Rumunjske* [VV], br. 47848/08, stavak 156., ESLJP 2014 i usporedi gore navedeni predmet *M.H. i drugi protiv Hrvatske*, stavci 308. - 309.).

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

136. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Naknada štete

137. Podnositelj zahtjeva potraživao je iznos od 50.000 eura (EUR) na ime naknade neimovinske štete zbog povreda članaka 2., 3., 6., 13., 14. i 34. Konvencije te članka 1. Protokola br. 7. i članka 4. Protokola br. 4. uz Konvenciju.

138. Vlada je osporila potraživanje podnositelja zahtjeva kao pretjerano, nepotkrijepljeno i nepovezano s predmetom spora o kojem su obaviještene stranke.

139. S obzirom na utvrđene povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije i članka 13. u vezi s člankom 3. i presuđujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositelju zahtjeva dodjeljuje iznos od 8.500 eura na ime naknade neimovinske štete, uvećan za sve poreze koji bi mu se mogli zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

140. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 3.674,98 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

141. Vlada je ustvrdila da je potraživanje podnositelja pretjerano i nepotkrijepljeno.

142. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna. U ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim podnositelju zahtjeva dosuditi iznos od 3.300,00 eura za troškove nastale pred Sudom, uvećan za sve poreze koji bi mu se mogli zaračunati na taj iznos.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO,

1. *utvrđuje* da su prigovori na temelju postupovnog aspekta članka 3. Konvencije i na temelju članka 13. Konvencije u vezi s člankom 3. dopušteni;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede postupovnog aspekta članka 3. Konvencije;
3. *presuđuje* da nije potrebno ispitati prigovor na temelju članka 3. Konvencije u pogledu postupanja hrvatskih tijela prema podnositelju zahtjeva;
4. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. u vezi s člankom 3. Konvencije;
5. *presuđuje* da nije potrebno ispitati prigovor na temelju članka 34. Konvencije;
6. *presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od datuma kada presuda postane konačna na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose:
    - (i) 8.500 EUR (osam tisuća petsto eura) na ime naknade neimovinske štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
    - (ii) 3.300,00 EUR (tri tisuće tristo eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva;
  - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj

PRESUDA Y.K. protiv HRVATSKE

stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

7. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 17. srpnja 2025., u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Ilse Freiwirth
tajnica Odjela

Ivana Jelić
predsjednica